

ПРАВИЛНИК ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ, ОСЪЩЕСТВЯВАНА ОТ ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА И НАУЧНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ, КАКТО И НА ДЕЙНОСТТА НА ФОНД "НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ"

Издаден от Министерството на образованието и науката

Обн. ДВ. бр.72 от 18 Септември 2015г.

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С този правилник се уреждат организацията и функционирането на система за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд "Научни изследвания", наричани за краткост съответно "организациите" и "Фонда".

Чл. 2. Системата по чл. 1, наричана за краткост "системата", осигурява условия за:

1. подобряване качеството на научните изследвания посредством въвеждане на международни стандарти за качество, приложими за научноизследователската дейност;
2. подобряване на управлението на научноизследователската дейност;
3. отчетност на резултатите от научноизследователската дейност и на дейността на Фонда пред научната общност, съответните държавни органи и други институции, които я финансират, както и пред обществото.

Чл. 3. Основна цел на системата е подкрепа за формиране на ефективна и ефикасна национална политика в областта на научните изследвания, насочена към постигането на високи конкурентни научноизследователски резултати и развитието на българските научни организации като равностойни партньори на водещи научни организации в Европейския съюз (ЕС) и в световен мащаб.

Чл. 4. Специфични цели на системата са:

1. оценяване на научноизследователската дейност на организациите и анализиране на тяхното позициониране в европейското и световното научноизследователско пространство;
2. идентифициране и подкрепа на научноизследователската дейност с доказана национална значимост и/или международно признание;
3. стимулиране на организациите за достигане на високи, международно признати, резултати на научноизследователската дейност на основата на система от обективни, измерими и прозрачни критерии за оценка;
4. анализ на ефективността на инвестициите в научните изследвания за иновации и растеж на икономиката и планиране на бюджетните средства за организациите и за Фонда;
5. осигуряване на публичност на процеса на реализиране на националната политика в областта на научните изследвания и прозрачност на финансирането им.

Чл. 5. (1) Системата включва ежегодно наблюдение, оценка и анализ на научноизследователската дейност, осъществявана от организациите, както и на дейността на Фонда.

(2) Наблюдението по ал. 1 представлява събиране на обективни данни и установяване динамиката в научното развитие на организациите и ефективността на дейността на Фонда.

(3) Оценката по ал. 1 се формира по реда на раздел II за научноизследователската дейност, осъществявана от организациите, и съответно по реда на раздел III - за дейността на Фонда.

(4) Въз основа на наблюдението и оценката се извършва анализ на научноизследователската дейност на организациите, както и на дейността на Фонда.

Чл. 6. (1) Основни източници и инструменти на системата са:

1. световните научни бази данни - SCOPUS, WEB of SCIENCE, Harzing's Publish or Perish (Google Scholar);

2. статистическите бази данни, поддържани от Националния статистически институт (НСИ) и от Евростат;

3. регистърът за научната дейност в Република България;

4. базите данни, поддържани от Националния център за информация и документация, от Патентното ведомство на Република България, както и международните бази данни за патенти;

5. отчетите за дейността на Фонда.

(2) Допълнителни източници на системата могат да бъдат независими оценки и доклади на институциите на ЕС и на Министерството на образованието и науката.

Чл. 7. (1) Наблюдението, оценката и анализът на научноизследователската дейност, осъществявана от организациите, се извършват от комисия в състав от председател и 12 независими експерти.

(2) Наблюдението, оценката и анализът на дейността на Фонда се извършват от комисия в състав от председател и 6 независими експерти.

Чл. 8. (1) Независимите експерти по чл. 7 трябва да отговарят на следните изисквания:

1. да имат опит във формиране, оценка и анализ на научни политики и/или в оценка на организации;

2. да бъдат хабилитирани учени с Индекс на Хирш (h), различен от нула;

3. да имат публикации през последните 5 години в реферирани и индексирани научни списания, отразени в базите данни по чл. 6, ал. 1, т. 1;

4. да имат опит в изпълнение и/или управление на национални и/или международни научни проекти през последните 5 години.

(2) За членове на комисията по чл. 7, ал. 1 не могат да бъдат избирани лица, заемащи или заемали по време на отчетния период следните ръководни длъжности:

1. ректорите и деканите на факултети във висшите училища и техните заместници;

2. председателят, заместник-председателите, членовете на Управителния съвет, главният научен секретар на Българската академия на науките и научните секретари по направления;

3. председателят, заместник-председателите, членовете на Управителния съвет и главният научен секретар на Селскостопанската академия;

4. директорите на научни институти на Българската академия на науките и на Селскостопанската академия.

(3) За членове на комисията по чл. 7, ал. 2 не могат да бъдат избирани лица, заемащи или заемали по време на отчетния период длъжностите управител на Фонда, председател и членове на изпълнителния съвет и на временните и постоянните научноекспертни комисии на Фонда.

(4) Членовете на комисиите са длъжни да изпълняват задълженията си безпристрастно и обективно и при спазване на принципа на конфиденциалност, за което подписват декларация.

Чл. 9. (1) Министърът на образованието и науката определя със заповед поименния състав на комисиите по чл. 7.

(2) Съставът на комисията по чл. 7, ал. 1 се състои от председател, който е без право на глас, и 12 експерти, по двама представители от всяка научна област съгласно приложение № 1.

(3) Съставът на комисията по чл. 7, ал. 2 се състои от председател, който е без право на глас, и 6 експерти, по един представител от всяка научна област съгласно приложение № 1.

(4) Председателите на комисиите по чл. 7 са представители на Министерството на образованието и науката и се определят от министъра на образованието и науката.

(5) Комисиите по чл. 7 приемат правила за работата си, които се утвърждават от

министъра на образованието и науката.

(6) Комисиите приемат решения с мнозинство най-малко от две трети от списъчния си състав.

(7) За работата си в комисиите членовете им получават възнаграждение в размер, определен със заповед на министъра на образованието и науката, с изключение на представителите на Министерството на образованието и науката.

Чл. 10. (1) Членовете на комисиите се определят за срок 4 години с право на не повече от два последователни мандата. След изтичането на мандата им председателят и членовете на съответната комисия изпълняват дейността си до избора на нов състав.

(2) Мандатът на председателя и членовете на комисиите по чл. 7 се прекратява предсрочно:

1. по искане на лицето;
2. при фактическа невъзможност за участие в работата на комисията, продължила повече от два месеца;
3. при възникване на някои от обстоятелствата по чл. 8, ал. 2, 3 или 4;
4. по инициатива на министъра на образованието и науката с мотивирана заповед.

(3) Попълването на състава на комисията се извършва при условията на чл. 9 до края на съответния мандат.

Чл. 11. Административното и техническото обслужване на дейността на комисиите по чл. 7 се осигуряват от Министерството на образованието и науката.

Раздел II.

Наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от организациите

Чл. 12. Системата по чл. 1 осигурява възможност за ежегодна оценка на научноизследователската дейност на организациите въз основа на обективни и измерими международно признати показатели по три основни критерия:

1. научни резултати;
2. научен капацитет;
3. национална и международна разпознаваемост.

Чл. 13. (1) Ежегодно до края на март организациите предоставят в Министерството на образованието и науката информация на електронен носител за предходната календарна година за научноизследователската си дейност, както следва:

1. списък на изследователския състав на основен трудов договор заедно с имената, под които публикуват, научните им степени и академични длъжности;
2. средната работна заплата на изследователския състав в съответната организация за съответния отчетен период;
3. списък на националните и международните проекти, по които през съответния отчетен период са получени парични средства от конкурсно-проектно финансиране и размера на получените средства;
4. списък на договорите с български или чуждестранни предприятия и/или организации, по които през отчетния период са получени парични средства, и размера на получените средства;
5. списък на успешно защитилите дисертационен труд докторанти през отчетния период;
6. списък на членството в международни редакционни колегии на списания, регистрирани в международните бази данни по чл. 6, ал. 1, т. 1;
7. списък на членствата на организациите и на членовете на изследователския състав в международни научни мрежи и/или научни дружества;
8. списък на учебници, учебни помагала, научнопопулярни публикации с очаквана

значимост за обществото, излезли от печат през съответния отчетен период. (Информацията по чл. 13, ал. 1, т. 8 "Брой учебници, учебни помагала и научнопопулярни публикации с очаквано влияние върху обществото, излезли от печат през съответния отчетен период" ще се вземе предвид при изпълнение на чл. 16 от правилника.)

(2) Висшите училища предоставят информацията по ал. 1 за всяко от основните си звена по чл. 25, ал. 2 от Закона за висшето образование.

Чл. 14. Комисията по чл. 7, ал. 1 извършва наблюдение на научноизследователската дейност, осъществявана от организациите, като проследява промените в стойностите на показателите в приложение № 2 от предходния отчетен период, с които се сравняват стойностите по показателите от оценявания отчетен период.

Чл. 15. (1) Въз основа на информацията по чл. 13 и източниците по чл. 6 комисията извършва оценяване на научноизследователската дейност по критериите, показателите и съответните методи за оценка, посочени в приложение № 2.

(2) Комисията формира оценка на научноизследователската дейност на организацията по всеки от трите критерия съгласно приложение № 2.

Чл. 16. На базата на наблюдението и оценката комисията изготвя анализ на научноизследователската дейност, осъществявана от организациите, и ефективността от финансирането им.

Чл. 17. (1) Комисията по чл. 7, ал. 1 представя на министъра на образованието и науката доклад, съдържащ резултатите от оценяването на научноизследователската дейност на организациите, както и анализ, заключение и препоръки.

(2) Докладът по ал. 1 се публикува на [интернет страницата](#) на Министерството на образованието и науката.

Раздел III.

Наблюдение и оценка на дейността на Фонд "Научни изследвания"

Чл. 18. Системата по чл. 1 осигурява възможност за ежегодна оценка на дейността на Фонда по отношение на приноса му за постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020, Европейските рамкови програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура, както и целесъобразността, балансираността и обосноваността на публичните средства за научните изследвания и ефективността от изпълнението на финансираните конкурсни програми и проекти.

Чл. 19. Ежегодно до края на март Фондът предоставя в Министерството на образованието и науката информация на електронен носител за предходната календарна година, както следва:

1. списък на проведените конкурси за финансиране на научни програми и проекти през отчетния период, както и конкурсната документация към тях;

2. докладите на временните научноекспертни комисии за резултатите от проведените конкурси и класираните проекти през отчетния период;

3. решенията на изпълнителния съвет за определяне на проектите за финансиране и съответно размера на предоставените им средства;

4. правилата на изпълнителния съвет за текущ финансов контрол и отчетност по изпълнението на договорите за финансиране на научни изследвания;

5. справка за изпълнението и отчитането на финансираните проекти през отчетния период по образец съгласно приложение № 3;

6. списък на изградените през отчетния период научни инфраструктури, които са в резултат на изпълнението на програми и проекти, финансирани от Фонда;

7. списък на научните резултати (патенти, публикации, модели, алгоритми, програми, методологии и др.) през отчетния период, които са в резултат на изпълнението на проекти,

финансирани от Фонда;

8. списък на научните резултати през отчетния период, използвани в иновационни проекти.

Чл. 20. Комисията по чл. 7, ал. 2 извършва наблюдение на дейността на Фонда, като проследява напредъка в постигане на тематичните цели на конкурсите и изпълнението на годишната оперативна програма.

Чл. 21. (1) Критериите, по които се оценява дейността на Фонда, са:

1. принос на Фонда за постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания, Европейските рамкови програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура;

2. въздействие и ефикасност на изпълнението на годишната оперативна програма на Фонда за развитието на научните изследвания и иновациите в България;

3. резултати от приоритизирането на финансирането на научни програми и проекти по научни области съгласно приложение № 1;

4. ефективност на дейността по осъществявания контрол на изпълнение и отчитане на финансираните проекти;

5. социално-икономическо въздействие на резултатите от финансираните проекти;

6. качество на работни процеси и практики, прилагани във Фонда през оценявания период.

(2) В съответствие с критериите по ал. 1 и въз основа на информацията по чл. 19 комисията оценява дейността на Фонда през съответния отчетен период.

Чл. 22. На базата на наблюдението и оценката комисията изготвя анализ на дейността на Фонда.

Чл. 23. (1) Комисията по чл. 7, ал. 2 представя на министъра на образованието и науката доклад, съдържащ анализ, заключение, предложение за финансиране на следващия период и препоръки за подобряване на дейността на Фонда.

(2) Докладът по ал. 1 се публикува на интернет страницата на Министерството на образованието и науката.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на този правилник:

1. "Конфиденциалност" е забрана за независимите експерти по чл. 7 да разгласяват или предоставят на трети лица информация, станала им известна при или по повод изпълнение на задълженията им, освен когато това е предвидено в закон.

2. "Изследователски състав" са служителите на висши училища и научни организации, които са заели академични длъжности или са с придобита образователна и научна степен "доктор", работещи на основен трудов договор.

3. "Импакт фактор (IF)" е числен показател за значимостта на едно научно списание, отразен в електронната база данни "Web of Science".

4. "Импакт ранг (SJR)" е числен показател за значимостта на едно научно списание, отразен в електронната база данни "SCOPUS".

5. "Индексът на Хирш (h)" се определя от броя на публикациите (h) на даден автор, които имат брой цитирания, по-високи или равни на h.

6. "Монография" е оригинално научно издание, изградено върху собствени научни резултати на автора/автори с анализ на обсъжданата проблематика, което е публикувано от издателство, осигурило оценка на постъпилния ръкопис от рецензенти.

7. "Основен трудов договор" е основният трудов договор по смисъла на § 4д, т. 1 от допълнителните разпоредби на Закона за висшето образование.

8. "Световната система за рефериране, индексирание и оценяване" е среда за публикуване на научни трудове чрез система, основаваща се на първични и вторични печатни и/или електронни литературни източници и анонимно независимо експертно оценяване.

9. "Използване на публикувани научни трудове от световната научна общност" е мярка за полезността на провежданите научни изследвания по броя на цитатите и/или отзивите, които научните публикации получават в световната литература.

10. "Научна мрежа" е неформално обединение на научноизследователски организации, лаборатории, екипи и/или отделни учени за постигане на общи цели в определена научна област, в която членовете, комуникирайки си, обменят информация и технологии, както и предоставят за ползване научните си ресурси.

11. "Научно дружество" е българско или чуждестранно юридическо лице, регистрирано по Закона за юридическите лица с нестопанска цел или по националното си законодателство, което обединява организации и/или отделни учени за постигане на общи цели в определена област на науката.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 2. При извършване на първото наблюдение по чл. 14 от влизане в сила на правилника не се извършва проследяване на промените в стойностите на показателите в приложение № 2 от предходен отчетен период, както и сравняването им със стойностите на показателите на организацията от оценявания отчетен период.

§ 3. Правилникът се издава на основание чл. 7а от Закона за насърчаване на научните изследвания.

Приложение № 1 към чл. 9, ал. 2

Списък на научните области и научните направления

Научни области	Научни направления
1. Хуманитарни науки и изкуства	Филология
	История и археология
	Философия
	Религия и теология
	Теория на изкуствата
	Изобразително изкуство
	Музикално и танцово изкуство
	Театрално и филмово изкуство
	изкуство
	изкуство

<p>2. Социални, стопански и правни науки</p>	<p>Социология, антропология и науки за културата</p> <p>Психология</p> <p>Политически науки</p> <p>Социални дейности</p> <p>Обществени комуникации и информационни науки</p> <p>Право</p> <p>Администрация и управление</p> <p>Икономика</p> <p>Туризм</p> <p>Теория и управление на образованието</p> <p>Педагогика</p> <p>Педагогика на обучението по ...</p>
<p>3. Природни науки, математика и информатика</p>	<p>Физически науки</p> <p>Химически науки</p> <p>Биологически науки</p> <p>Науки за земята</p> <p>Математика</p> <p>Информатика и компютърни науки</p>

4. Технически науки	<p>Машинно инженерство</p> <p>Електротехника, електроника и автоматика</p> <p>Комуникационна и компютърна техника</p> <p>Енергетика</p> <p>Транспорт, корабоплаване и авиация</p> <p>Материали и материалознание</p> <p>Архитектура, строителство и геодезия</p> <p>Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми</p> <p>Химични технологии</p> <p>Биотехнологии</p> <p>Хранителни технологии</p> <p>Общо инженерство</p>
5. Аграрни науки и ветеринарна медицина	<p>Растениевъдство</p> <p>Растителна защита</p> <p>Животновъдство</p> <p>Ветеринарна медицина</p> <p>Горско стопанство</p>
6. Здравеопазване и спорт	<p>Медицина</p> <p>Стоматология</p> <p>Фармация</p> <p>Обществено здраве</p> <p>Здравни грижи</p> <p>Спорт</p>

КРИТЕРИИ И ПОКАЗАТЕЛИ

за оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от организациите

Критерий	Показатели		Метод за оценка	Формула за оценка по показател	Формула за оценка по критерий
	№	показател			

1. Научни резултати през отчетния период (U_1)	1.1. (a)	Брой научни публикации, които са реферирани и индексирани в световни вторични литературни източници (A)	Броят на публикациите (A) се разделя на броя на изследователския състав на организацията (N)	$a=A/N$	$U_1 = a+b+10b1+d+g+\hat{h}+f$
	1.1.1. (b)	Брой на научните публикации, част от 1.1, които са публикувани в издания с импакт фактор, IF (Web of Science) и импакт ранг SJR (SCOPUS) (B)	Броят на публикациите (B) се разделя на броя на изследователския състав (N)	$b=B/N$	
	1.1.2. (b1)	Брой научни публикации, публикувани в първите 10 % на списанията с импакт фактор в съответната научна област ($B1$)	Броят на публикациите ($B1$) се разделя на броя на изследователския състав (N)	$b1=B1/N$	
	1.2. (d)	Брой монографии (D)	Броят на монографиите (D) се разделя на броя на изследователския състав (N)	$d=D/N$	
	1.3. (g)	Брой цитати/отзиви на научни публикации на изследователския състав на научната организация, появили се в научната литература през отчетния период (G)	Броят на цитатите/отзивите от отчетната година (G) се разделя на броя на изследователския състав (N)	$g=G/N$	
	1.4. ($\hat{h}$)	Усреднен спрямо щатния изследователски състав h -индекс по данни на SCOPUS	Сумират се стойностите на документираните в SCOPUS h -индекси на всички членове на научната организация и резултатът се разделя на броя на изследователския му състав (N)	$\hat{h} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N h_i$	

	1.5. (f)	* Брой патенти: - регистрирани патентни заявки - патенти - патенти, резултат от сключени договори с фирми (F)	Сборът от трите показателя по т. 1.5 (F) се разделя на броя на изследователския състав (N)	$f = F/N$	
2. Научен капацитет през отчетния период (U_2)	2.1. (n_d)	Брой сътрудници на научната организация, които имат поне образователната и научна степен "доктор" (N_d)	Броят на сътрудниците с научна степен (N_d) се разделя на броя на изследователския състав (N)	$n_d = N_d/N$	$U_2 = n_d + n_s + n_p + m + q + v + r$
	2.1.1. (n_s)	Брой сътрудници, част от 2.1, които имат научната степен "доктор на науките" (N_s)	Броят на сътрудниците с научна степен (N_s) се разделя на броя на изследователския състав (N)	$n_s = N_s/N$	
	2.1.2. (n_p)	Брой сътрудници, част от 2.1, които имат академичната длъжност "професор" (N_p)	Броят на сътрудниците с научна степен (N_p) се разделя на броя на изследователския състав (N)	$n_p = N_p/N$	
	2.2. (m)	Получени през отчетния период парични средства чрез системата на научното проектно финансиране в България и в чужбина (K лв.)	Общата сума на получените чрез проекти парични средства (K лв.) се разделя на броя на изследователския състав (N) и се получава k лв.; числото k се разделя на средната брутна годишна работна заплата на изследователския състав (l лв.)	$m = k/l = K/lN$	

	2.2.1. (<i>q</i>)	Получени през отчетния период парични средства от външно за организацията проектно финансиране по национални и международни проекти (<i>P</i>)	Общата сума на получените чрез проекти парични средства (<i>P</i> лв.) се разделя на броя на изследователския състав (<i>N</i>) и се получава <i>p</i> лв.; числото <i>p</i> се разделя на средната брутна годишна работна заплата на изследователския състав (<i>l</i> лв.)	$q = p/l = P/IN$	
	2.2.2. (<i>v</i>)	Получени през отчетния период парични средства от договори с български или чуждестранни предприятия (<i>V</i>)	Общата сума на получените чрез проекти парични средства (<i>V</i> лв.) се разделя на броя на изследователския състав (<i>N</i>) и се получава <i>v</i> лв.; числото <i>v</i> се разделя на средната брутна годишна работна заплата на изследователския състав (<i>l</i> лв.)	$v = v/l = V/IN$	
	2.3. (<i>r</i>)	Брой защитили в отчетната година докторанти (<i>R</i>)	Броят на защитилите през годината докторанти (<i>R</i>) се разделя на броя на изследователския състав (<i>N</i>)	$r = R/N$	

Забележки:

¹ Описват се поименно всички конкурсни сесии, в които финансираните научноизследователски проекти са оценени от постоянни

² Броят договори от колона 2 представлява сумата от броя договори в колони 6, 7 и 9 независимо от етапа на изпълнение, отразен п

³ Броят договори от колона 8 представлява броят приключили изпълнението си договори, получили отлична оценка от съответната